

Duhovno-naučna stanovišta za terapiju

GA 313

Predavanje II

Dornach, 12 april 1921.

Rad Ja u glavi (diferencijacija toplote) i u metaboličkom sistemu ekstremiteta (statički). Četiri etra, njihov odnos s ljudskim organizmom i međusobno. Priroda bolesti. Proces koji izazivaju zdravlje i bolest. Fizički proces u glavi i njegov značaj za telo. Proces doživotne smrti i Ja svest. Ja i fizički proces. Priroda smrti. Astralno telo i njegov odnos s bolešću, etersko telo s zdravljem, fizičko telo s ishranom, Ja i smrću. Gornji članovi bića i bolesti. Fosfor i sumpor, arsen, antimon. Odnos hemijskih tela sa organskim procesima čoveka.

Juče sam rekao da ćemo proučavati ljudsko biće u njegovoj vezi s njegovom natčulnom prirodom da bismo danas s ove tačke gledišta usmerili našu pažnju na patološke i terapijske fenomene. **Ajer** opisuje fizičko telo na način da dolazimo do zaključka da je prava fizička aktivnost u ljudskom biću prisutna samo u glavi. Ako pravilno proučavamo fizičko telo, onda ćemo prirodno morati da se uzdignemo tamo gde možemo pravilno i konkretno proučavati i etersko telo. Jer ako se duboko zagleda u ljudsko biće, otkriva se da je aktivnost izolovana od fizičkog tela prisutna samo u glavi. U ostalim članovima ljudskog organizma postoji nediferencirana interakcija fizičkog tela s višim, natčulnim članovima ljudskog bića.

Natčulni članovi mogu funkcionisati kao priče u glavi preko mišljenja, osećanja i volje, jer prvo ostavljaju svoje tragove, odnosno eterske, astralne i Ja tragove. Oni su prisutni kao tragovi, kao slike, moglo bi se reći, natčulnih članova. Samo fizičko telo još uvek nema otisak na glavi; samo sebi stvara jedan za života. Stoga je njegov efekat na glavu čisto fizički. Kod ostalih članova ljudske prirode ne postoji čisto fizička aktivnost.

Neki od vas nisu razumeli kada sam juče rekao: "Ja stvara otisak." Ova izjava se može ispravno razumeti samo ako se ne tumači previše suštinski, u uobičajenom smislu. Naravno, otisak koji stvara Ja kada je jedini koji ostaje slobodan (kao kod čoveka sa metaboličkim udovima) ne može se istražiti upoređivanjem sa gipsom. Otisak koji stvara Ja je veoma pokretljiv. Možete ga bolje proučavati kada hodate nego kada stojite. Otisak koji stvara Ja je otisak u sistemu sila koji se manifestuje u hodanju i uspravnom stajanju. Fizički otisak Ja je u svemu tome. Stoga ne treba tražiti otisak Ja u nečemu što se može uporediti sa nepokretnom slikom; nego ovde moramo da radimo sa tragom u sistemu sila.

Na kraju krajeva, to važi i za ljudsku glavu, ali tamo je sistem sila drugačiji. Juče sam istakao da je Ja utisnut u uslovima toplote glave. To čini prema načinu na koji se glava diferencira i unosi toplotu u svoje različite organe. Ovaj trag Ja je takođe trag u sistemu sila, samo, u ovom slučaju, u sistemu sila toplote. Tako Ja stvara svoje tragove na najrazličitije načine. Kada ostane slobodan od saradnje drugih aktivnosti ljudskog organizma, stvara čist, moglo bi se reći i mehanički otisak sila. Tako, u odnosu na čoveka sa metaboličkim udovima, Ja stvara otisak u sistemu dinamičkih i uravnoteženih sila. Ovo se mora uzeti u obzir, *jer je čovek zaista različito biće u zavisnosti od toga da li stoji, hoda ili čak pliva.*

Nažalost, tome se ne posvećuje dovoljno pažnje. Mnogo je stvari kojima se, sa stanovišta duhovne nauke, posvećuje vrlo malo pažnje. Uopšteno govoreći, izbegavanje moderne nauke u vezi s ovim pitanjima nam vrlo jasno pokazuje gde nalazi činjenice koje ne može da protumači. Samo da ponudimo primer, predstaviceo temu koja će biti obrađena u toku naših predavanja. Konsultovao sam neku relevantnu literaturu o ovom pitanju i *skoro svuda se navodi da se količina udahnutog azota ne razlikuje značajno od količine izdahnutog.* Ova izjava se može naći skoro svuda, *ali brožčani podaci pokazuju da se **više azota zapravo izdahne nego udahne.*** Materijalizam ne može učiniti ništa sa ovom razlikom i stoga je ignoriše. Briše je jednim pokretom. Ovakve stvari se često dešavaju u savremenim naučnim poduhvatima. Kao što sam rekao, jednostavno ću danas pokrenuti ovo pitanje i vratiti se na njega kasnije.

Sada želim da se pozabavim eterskim telom čoveka. Naravno, sasvim je prirodno da ovo etersko telo ne proučava u svojim diferencijacijama samo fizička nauka. Međutim, ako ste ubeđeni da ovo etersko telo postoji, moraćete da se zapitate: „Šta bi bilo kada bi neko proučavao fizičko telo na takav način da se uzme u obzir stomak, srce, jetra itd. da se smatraju ljudskim bićima? ?" ?" stapajući se jedno s drugim? Međutim, ovako se posmatra etersko telo kada se predstavlja kao celina, kao malo diferencirani magloviti oblak. Zaista ga treba proučiti, a danas ćemo videti da je predstavljena koncepcija iz prošlog prošlog predavanja sa drugačije tačke gledišta od suštinskog značaja za ovo proučavanje. Danas ćemo, međutim, o ovome govoriti sa duhovno-naučne tačke gledišta.

Ako proučavamo eter uopšte (čiji je deo ljudsko etersko telo, budući da je njegov posebno diferenciran deo), otkrićemo da on nije nediferenciran, već nastaje iz **četiri vrste etera: toplotnog etera, svetlećeg etera, hemijskog etera i životnog etera.** Svetleći etar je pojam koji je formiran, naravno, iz tačke pogleda onog ko gleda. Za one koji vide, aspekt ovog etera koji je povezan sa svetlošću je njegov glavni efekat, ali postoje i drugi efekti koje izostavljamo jer većina ljudskih bića može da vidi. Da je većina čovečanstva slepa, ovaj etear bi prirodno dobio drugačije ime, jer bi se drugi njegovi aspekti jače manifestovali slepima.

Figura 1.

Hemijski eter deluje uglavnom u takozvanom hemijskom delu spektra, a kada govorimo o hemijskom eteru, ne treba misliti na sile koje deluju u hemijskoj sintezi, već na sile koje su njegov suprotni pol u unutrašnjosti. Eterske sile su uvek dijametralno suprotne silama koje deluju na fizičke supstance. Dakle, kada se odvija hemijska sinteza, eterske sile deluju analitički. Analitičke sile su prisutne svuda unutar sintetičkih sila. A kada vršimo hemijsku analizu, duhovni naučnik mora da razmotri stvar na ovaj način. Recimo da razbijamo hemikaliju (skicirat ću je). Etersko telo ostaje iza, gušće nego ranije, jer eterske sile deluju sintetički, baš kao kada duševno-duhovni aspekt ostaje iza kada čovek umre. Ko izvrši hemijsku analizu svojim duhovnim okom, opaža spektar hemijske supstance koja ostaje u gustom i kondenzovanom obliku nakon što se supstance razdvoje. Ovo pominjem samo da vam ukažem da kada uzmete u obzir sile hemijskog etera, one nemaju veze samo s hemijskim silama, sintetičkim i analitičkim silama, već uvek sa njihovom polarnom suprotnošću.

Najzad postoji eter života, posebna vrsta etera koji je zapravo životvorni element u svim organskim bićima.

Životni eter

Hemijski eter

Svetlosni eter

Toplotni eter

Ovaj eter je entitet prisutan svuda u univerzumu i, naravno, kao takav nije direktno dostupan fizičkoj percepciji. U tom smislu, naučnici su danas postali pošteniji nego ranije, jer vide da se teorije o eteru ne mogu izgraditi iz pukih fizičkih posmatranja. Od tada su počeli da govore, **polazeći od relativnosti, da eter ne postoji**, da se

svet mora objasniti bez etera. To znači da su postali iskreni i složili se sa **Ajnštajnom** da se do etera ne može doći fizičkim posmatranjima, ali su takođe pretpostavili da je to nemoguće drugim metodama proučavanja. Pošto je eter izgubljen u percepciji, oni su ga jednostavno odbacili.

Moramo razumeti da kada nešto natčulno ostavi trag u fizičkom svetu, osetljivom na čula, ono što se tamo pojavljuje kao trag postaje propustljivo za dotični natčulni element. Tako vidite da eter, **univerzalni eter**, stvara svoj otisak u vodenom elementu ljudske glave. Ovaj vodeni sadržaj mozga ne treba smatrati nediferenciranom vodom, jer je iznutra savršeno organizovan kao i čvrsta tela. Razmatranje ljudskog bića na isti način na koji ga crtamo zaista je veoma neobičan način proučavanja ljudskog bića. Ako ga nacrtamo s jetrom i stomakom, ovaj crtež otkriva samo siluetu onoga što je utkano u tečne i gasovite elemente kao čvrsti element; u stvarnosti crtamo samo ono što je tu u obliku malih granula i to ne predstavlja ni deset odsto celokupnog ljudskog tela. U stvarnosti, naravno, ljudsko biće je takođe organizacija vode, vazduha i toplote, ako je suštinski proučavamo. **Voda** (pod tim mislim na **fluidni** element) je organizovana u ljudskom biću kao i čvrsta materija. Ali nikada ne crtamo ovaj aspekt kada pravimo anatomske ili fiziološke skice. Ovaj vodeni sadržaj ljudskog bića je, kao supstanca, u stalnom stanju rastvaranja i obnavljanja. Može se shvatiti u svom obliku, da tako kažem, samo u trenutku, ali ipak ima formu.

U ovom vodenom delu ljudske glave nalazimo otisak eterskog. Dakle, ako ga nacrtam šematski, moram na ovaj način da predstavim fizičku aktivnost koja se odvija posebno u potiljku (vidi crtež, lagano senčenje). Naravno, ovaj element teče po celom telu. Preostali deo bi predstavljao vodeni (žuti). Ovaj je potpuno oranizovan da bude otisak eterske prirode.

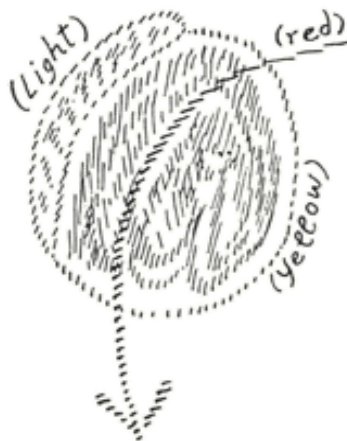

Figura 2.

Na ovaj način otisak je uvek propustljiv. Oko je propustljivo za svetlost jer, ako ga proučavano u svojoj suštinskoj prirodi, ono je tvorevina svetlosti u Geteovom smislu.

To što je **oko rođeno iz svetlosti** nije samo slika već duboka mudrost. Zaista, možemo embriološki proučavati kako su oči organizovane iznutra k spolja, i upravo zato što su organizovane svetlošću one su za nju propustljive. Zbog svoje vodene organizacije *ljudska glava je, u celini, propusna za etersko, jer je otisak koji dolazi iz etera.*

Tako možemo reći da ovde etersko može da prođe kroz glavu (vidi crtež, crvena strelica) bez da bude zaustavljeno ili na bilo koji način poremećeno u svom prolazu i može prodreti u ostatak ljudskog organizma.

To se svakako može posmatrati kroz metode duhovne nauke, ali to moramo malo modifikovati. To jest, ovaj deo ljudske glave je propustljiv samo za toplotni i svetlosni eter. Dakle, spolja na ljudsku glavu mogu delovati samo toplotni eter i svetleći eter. **Toplotni eter** deluje na ljudsku glavu ne direktnim toplotnim zračenjem, već zato što se nalazimo **u regionu sa posebnom klimom**. Ne možemo odrediti efekat toplotnog etera na ljudsku glavu pitanjem *da li se osoba znoji ili ne*. Njegov efekat *zavisi od toga da li pojedinac živi u ekvatorijalnoj, umerenoj ili hladnoj zoni*. Veza između toplotnog etera i ljudske glave je mnogo dublja od spoljašnjih veza jednostavno zbog izlaganja spoljašnjim toplim zračenjima.

Na sličan način se mora posmatrati i **uticaj svetlosnog etera** na ljudski organizam, sve dok se ograničimo na fiziologiju (sa psihološke tačke gledišta bilo bi drugačije, ali nećemo sada ulaziti u to). Međutim, uticaj svetlosnog etera je mnogo prodornije od uticaja jednostavne svetlosti, tako da njegovo dejstvo prodire kroz eterski otisak u ljudskoj glavi i organizuje celokupno ljudsko biće.

Figura 3.

Dakle, kao što sam već rekao, organizacija ljudske glave je propustljiva samo za toplotni i svetlosni eter. Međutim, ovo je samo približno tačno. Ljudska glava je donekle propusna **za hemijski eter**, a takođe **i za životni eter**, ali to ovde možemo zanemariti jer, međutim, rezultat je da se oba etera odbijaju od organizacije ljudske glave. Oni se odbijaju; ali su usled toga proželi ljudski organizam. Jednostavno zato što čovek živi na zemlji kao čovek, on je iznutra pun životnog i hemijskog etera.

Efekat toplotnog i svetlećeg etera zrači sa svih strana (**vidi crtež**, strelice okrenute nadole). Efekat hemijskog i životnog etera zrači kroz metabolički sistem do toplotnog i svetlosnog etera koji teče (strelice nagore). Kao što je glava čoveka skrupulozno organizovana tako da, koliko je to moguće, mogu da uđu samo tragovi hemijskog i životnog etera, *tako i organizam sa metaboličkim udovima uvlači životni eter i hemijski eter iz elementa zemlje*.

Ove dve vrste etera se nalaze u ljudskom biću, a on je organizovan tako da je njegova organizacija uređen proces koji ih drži odvojenim: s jedne strane, životni eter i hemijski eter, koji teku odozdo k na vrhu, a s druge strane. Toplotni eter ruku i svetlosni eter teku odozgo prema dole.

Aspekt ljudskog organizma je takav da svetlost i toplota etera ne mogu organski ući u nižu organizaciju osim ako ne teče odozgo. Isto tako, drugi element može ući samo odozdo. Dakle, svetlost i toplota moraju teći iz spolja, eter, životni i hemijski eter odozdo. Ove dve struje saraduju u ljudskom biću kroz njegovu organizaciju i njihova saradnja se mora održavati apsolutno kako bi ono ostalo u normalnom stanju.

Možemo doći do razumevanja ove saradnje ako pokušamo da posmatramo jasno pothranjene pojedince. Ako pažljivo proučavamo ove pojedince, dobijamo utisak, imaginativni utisak. Do ovoga možemo lako doći kada se naša pažnja, makar i neznatno, fokusira na činjenicu da postoji nešto što se zove imaginativno znanje. Ništa ne budi imaginaciju tako lako kao kontemplacija patoloških stanja kod ljudi.

Kada posmatramo neuhranjenu osobu, vidimo da je njihova metabolička organizacija (a samim tim i ono što se dešava u metabolizmu) povezana sa eterom. Ne ispuštajte eter. Recimo da gledate u stomak ili jetru neuhranjene osobe. Videćete da oni zadržavaju životni i hemijski etere; vežu ih umesto da ih oslobode. Dakle, kod neuhranjene osobe postoji deficitarna uzlazna struja životnog i hemijskog etera. Dakle, eteri svetlosni i toplotni pritiskaju odozgo, i samim tim organizam dobija karakter sličan onom koji je ranije proizvodio eter svetlosni i toplotni u glavi. Oni transformišu ceo organizam, čineći ga previše sličnim glavnoj organizaciji. *Ljudska bića postaju gotovo potpuno bezglava zbog neuhranjenosti*. Metamorfozira se u šefa, a to je ono što je posebno značajno u proučavanju neuhranjenosti.

Sada proučavamo osobu koja pati od suprotnog stanja. Sa ovim uslovima se susrećemo samo u posebnim okolnostima i moramo biti u stanju da ih posmatramo na ispravan način. Naravno, možete pitati: „**Šta je suprotno neuhranjenosti?**“ Za duhovnog istraživača, suprotnost neuhranjenosti je, u jednom slučaju, ono što se zove *omekšavanje mozga*. Kao što je neuhranjenost zbog toga što je čovek oplođen onim što bi trebalo da bude samo u glavi, što bi trebalo da ostane samo u gornjem delu organizma, tako i kada mozak omekša, glava biva oplođena silama koje ne bi trebalo da budu samo u gornjem delu organizma. Stomak, za nešto što ne pripada mozgu već samo stomaku, vrši svoju organizacionu aktivnost samo tamo. *Ono što telo dobije u procesu varenja prebrzo se obrađuje, tako da nije dovoljno ograničeno pre nego što prođe kroz vrata kroz koja ulazi u glavu. Takođe, zato što sipate previše u glavu, dolazi previše*. Takođe možemo proučavati ove procese u njihovim završnim

fazama. To je ono što je **važno**: moći da se formira mentalna slika o posledicama u onim oblastima o kojima sada govorimo.

Šta se dešava kada se ovi procesi, koji su sasvim normalnog porekla (procesu kao što su jedenje, varenje, prerada hrane u stomaku, prenošenje u glavu, itd.) nastave dalje od granica koje inače uspostavlja organizacija čoveka? Kod neuhranjene osobe, zbog nepravilnosti koja se javlja ispod, i kod preuhranjene osobe, zbog nepravilnosti iznad, dolazi do abnormalne saradnje između dve vrste etera. Eteri ne saraduju kako bi trebalo u ljudskom organizmu. I dobijamo sledeće rezultate kada eter koji deluje iz spolja neispravno saraduje sa eterom koji teče nagore iznutra. *Svaki eter koji deluje iz spolja i ne zaustavlja se na pravom mestu, već prožima čoveka sa većom snagom nego što bi trebalo, to **otrov** je za organizam; ima otrovno dejstvo. Dakle, možemo reći da *ako se eter ne drži na pravom mestu, on je otrovan za ljudsku organizaciju. Morate pronaći eter koji teče iznutra na pravi način.**

Opet, ako pogledamo drugu vrstu etera koji deluje iznutra, nalazimo da njegovo preterano delovanje ima opšte omekšavanje čoveka. Dok u suprotnom slučaju otrovni efekat čini ljudsko biće eterično krutim, ovaj drugi efekat ga rastvara. Previše života i previše hemijske supstance se uliva u njega. Ne može da preživi i postaje mekan. To su dva polarna efekta: **otrovni efekat i efekat omekšavanja.**

Ako posmatramo ljudsko biće na ovaj način, navešće nas da se zapitamo: „Šta je zapravo ljudsko biće?“ U meri u kojoj je fizički, to je organsko biće koje drži dve vrste etera odvojene na pravi način i omogućava im da saraduju na pravi način. Celokupna ljudska organizacija je konstituisana na način koji omogućava da dve vrste etra saraduju na pravi način.

Sada možemo bolje razumeti moju izjavu da je ljudsko biće potpuno organizovano. U stvari, očigledno je da je ono iznutra diferencirano – odnosno organizovano – u odnosu na vodu, vazduh i toplotu. Takođe se razlikuje u odnosu na etere, ali ova diferencijacija varira. To je neprekidan događaj, neprekidna interakcija između svetlosnog i toplotnog etera, s jedne strane, pritiskajući centripetalno odozgo nadole, i životnog i hemijskog etera, s druge strane, pritiskajući centrifugalno odozdo prema gore. Na taj način se formira **eterska konfiguracija ljudskog bića**. *To je zapravo vrtložna transformacija nastala međusobnim uticajem ove dve vrste etera.* Forma koju nađete onda se mora shvatiti kao saradnja između ove dve vrste etra.

Za formiranje mentalnih slika o ljudskom biću u zdravstvenom i bolesnom stanju, veoma je važno poći od manje uočljivih procesa, kao što su neuhranjenost i preuhranjenost. Mislim na organsko prekomerno hranjenje, jer se osoba ne prehranjuje samo zato što se svakodnevno nakljkava. Pojedincu koji ima neuobičajeno dobro varenje treba mnogo manje da bude preterano hranjen nego da je zeznuo svoj probavni proces i nije mogao da razreši stvari. Stoga, moramo pokušati da pođemo od onoga što nam je predstavljeno kada možemo da posmatramo ove započete procese koji su još uvek u potpunosti u granicama normale.

U stvari, takođe se mora reći da ako nismo mogli da se razbolimo, ne bismo mogli biti ljudi. Bolesno stanje je samo nastavak iznad odgovarajućeg stepena procesa koji

su nam potrebni, a koje svakako moramo imati u sebi. U zdravstvenom stanju, procesi koji dovode do bolesti i procesi lečenja su pravilno izbalansirani. U opasnosti smo ne samo kada zahvate procesi skloni bolestima, već i kada procesi lečenja premaše. Zbog toga, kada započinjemo proces lečenja, moramo paziti da ne nastavimo s prevelikim intenzitetom ili bismo mogli da pređemo cilj. Možemo izbaciti bolest, ali kada dostigne svoju nultu tačku, može se okrenuti u drugom pravcu.

Ovo nas posebno iznenađuje kada naiđemo na terapijske uvide starijih ljudskih civilizacija koje su još uvek bile instinktivne. Mislim da će svako ko se bavi ovom temom doći do zaključka da je u drevnim civilizacijama postojala divna terapeutska percepcija proistekla iz ljudskih instinkta. Svest još nije mogla da pronikne u ovu percepciju, ali je ipak postojala. Još uvek ga možemo naći u impresivnoj, ali dekadentnoj fazi, kod današnjih primitivnih ljudi.

Nije davno bilo da se u ovim stvarima napravi senzacija traženjem, pomalo diletantskim, od ljudi koji su, u oblasti svoje specijalnosti, zapravo bili izuzetno eruditni. Izbila je bitka između naučnika iz Jene i berlinskih naučnika oko **Pithecanthropos erectos**. Poznati Virchov se usprotivio Hekelu, navodeći da su Pithecanthropos koje je otkrio Dubois pokazao jasne znake procesa lečenja, procesa zarastanja kostiju, što bi savremenim lekarima moglo da sugeriše da je proces uveden veštački. Ovo je bio jedan od glavnih Virhovljevih argumenata, i iz toga je on zaključio da je Pithecanthropos erectos izlečio lekar i da je stoga već u to vreme moralo biti lekara. Pošto je Virhov bio deo univerziteta koji je uveo spoljašnje metode lečenja, došao je do zaključka da Pithecanthropos ne može biti veza s vremenom u koje ljudska bića još nisu stigla; u stvarnosti je to moralo biti ljudsko biće. (Može biti i da je pravi lekar mogao da izleči majmuna, ali ta mogućnost nije razmatrana.) Druga strana je jednostavno ušla u tu temu sa sličnim diletantizmom, izražavajući samo opšte osećanje, i rekla da se kod životinja takođe čini prirodnim oblik isceljenja bez ljudske intervencije, koji izgleda da je isti kao isceljenje pronađeno u Pithecanthropos. Ovim samo želim da ukažem na to koji nejasni koncepti danas prevladavaju. O ovom pitanju se mnogo pisalo početkom 1890-ih, tako da iz takve eruditske bitke možemo videti kako se takve stvari mogu pojaviti danas.

Možemo videti da već u instinktivnim shvatanjima primitivnog čovečanstva nalazimo ono što bi se moglo nazvati instinktivnom terapijom. A ova instinktivna terapija je zahtevala veoma značajan princip: da se umetnost lečenja ne prenosi neodgovornim ljudima, jer bi se pri tome nužno desilo umeće da se neko razboli. Ovo je bio *osnovni princip rane medicine, koji je održavao snažna moralna ograničenja*, i jedan je od principa koji ukazuje na to zašto stvari ostaju obavijene nekom vrstom misterije u učenim krugovima.

*Poenta je da su procesi koji proizvode bolest tek **kasniji** stadijumi onih koji moraju biti prisutni kod zdravog čoveka. Ako nismo mogli da se razbolimo, ne bismo mogli ni da razmišljamo ni da osećamo. Sve što živi u duši u osećanju i misli organski je **sistem sila koji proizvodi bolest kada pređe svoju odgovarajuću meru**. Druga važna stvar koju treba imati na umu je da se pravi fizički proces dešava samo u jednom delu ljudske glave. Ovaj fizički proces koji se odvija u ljudskoj glavi je neophodan pratilac iskustva ljudskog Ja. Ako je ovaj proces poremećen, odnosno*

ako vitalni proces dominira ovim čisto fizičkim procesom u ljudskom biću, Ja postaje donekle oslabljen u svesti. A sve okolnosti u kojima čovek izađe van sebe, na primer, postane slabouman ili nešto slično, delom su posledica onoga što se dešava u ljudskom biću kao čisto fizički proces u glavi i mora se prepoznati iz toga. Naravno, mogu biti prisutni i drugi organski uzroci.

Ovaj čisto fizički proces, koji **nastaje u ljudskoj glavi** i odatle se širi na ceo organizam, savladava ga u trenutku smrti. Ovaj trenutak je uvek prisutan, barem u ljudskoj glavi, počevši od glave kao centra. Međutim, on je inhibiran procesom vitalizacije ostatka organizma. U stvari, ljudsko biće neprestano nosi u sebi te sile koje donose smrt i bez njih ne bi moglo biti jedno Ja. Čovek kao fizičko biće na zemlji mogao bi da teži besmrtnosti samo ako bi se odrekao svoje samosvesti. Mogu da napomenem da su određene veoma delikatne moći zapažanja potrebne da bi se ova izjava spolja potvrdila. Međutim, biće veoma plodonosno ako se mogu pisati disertacije **o tretmanima podmlađivanja** koji svojim uticajem deluju protivno emocionalnoj i duhovnoj konstituciji ljudskog bića. Naravno, nema šta da se kaže protiv ovih tretmana za podmlađivanje; oni se na zadovoljavajući način mogu smatrati *željom ljudskog bića da produži svoj kasniji život za nekoliko godina, iako cena može biti da zauzvat postane malo slabouman.*

Međutim, ovi procesi koji stvarno postoje se jednostavno zanemaruju, kao što je višak azota koji se izdahne u odnosu na onaj koji se udiše, na primer. Ove stvari se moraju u potpunosti uzeti u obzir da bi se pravilno proučavali procesi bolesti i lečenja. Što se dublje zalazi u ove suptilnije elemente ljudske organizacije, to više upoznajemo procese koji se manifestuju kao procesi bolesti, ali nisu ništa drugo do grublji oblik ovih delikatnijih procesa. Kao što sam rekao, *ovo je jednostavno transformacija ovih delikatnijih procesa u grublje.* Mora se, međutim, dodati da se Ja što duže suprotstavlja onome što u čoveku funkcioniše kao fizički proces, šta ga prožima kao fizički proces. Ja je povezan s ovim opozicionim radom, s ovim reaktivnim efektom. Ja deluje protiv ovoga sve dok ovaj fizički proces ne postane previše jak. Ovaj fizički proces je proces umiranja koji se uvek dešava u ljudskom organizmu i koji se na kraju manifestuje kao smrt. Kada se ovaj fizički proces hipertrofira tako da ga više ne može kontrolisati Ja, Ja se mora odvojiti od fizičkog tela. Tada se, naravno, može desiti još nešto: prekomerna fizička aktivnost se javlja u jednom delu tela, povlačeći drugi aspekt sa sobom u raniju fazu života. Stoga možemo reći da je ljudski Ja usko povezan sa smrću.

Ja = smrt

Najbolji način za proučavanje Ja je proučavanje smrti; međutim, ne na onaj opšti i maglovit način na koji ljudi poimaju smrt, kao što je to slučaj s mnogim stvarima. Danas ljudi zamišljaju smrt kao da zamišljaju uništenje mašine. Oni smrt shvataju jednostavno kao nešto što dolazi do kraja; ne predstavlja pravi proces. Zato smrt čoveka shvataju kao uništenje mašine. Moramo doći do konkretnih činjenica. Smrt nije prestanak života, ali za ljudska bića jeste kao što sam ovde objasnio. Za životinje, smrt je nešto sasvim drugo. Ljudi koji smrt kod životinja doživljavaju na isti način kao i kod ljudi, slični su ljudima koji, kada otkriju da su i žilet i nož baš nož,

počinju da seku meso žiletom, jer ipak je svaki nož nož. Za ove ljude smrt je smrt. Ali smrt je potpuno druga stvar u ljudskim bićima, kao što je on već pokazao. Kod životinja, ne uzimajući u obzir Ja, već samo astralno telo, smrt je nešto sasvim drugo, što proizilazi iz dejstva na astralno telo koje je konstituisano na potpuno drugačiji način.

Bolest nastaje kada su sile koje donose smrt oslabljene ili, u izvesnom smislu, potisnute u normalnom organizmu. Kao što je smrt povezana sa Ja, tako je i bolest ugrađena u astralno telo ljudskog bića.

Astralno telo = Bolest

Ono što ima veze sa procesima bolesti nalazi se u astralnom telu. Ono što astralno telo čini utisnuto je u etersko telo i, stoga, bolest se pojavljuje u svom otisku na eteriskom telu, iako etersko telo nije ono što ima direktne veze s bolešću. Upravo sam vam opisao trag međusobnog prožimanja i nepravilnog međusobnog rada dve vrste etera. Međutim, takvo nepravilno delovanje je samo po sebi samo efekat utiskivanja astralnog tela u etersko telo. Kada se etersko telo bolje sagleda izbliza, to nas vodi u astralno telo. Hajdemo dalje.

Zatim imamo ono što deluje protiv bolesti kao njen suprotni pol: **zdravlje**.

Etersko telo = Zdravlje

Nećemo sada stati u definisanju zdravlja, ali se čak analogno može videti da je *zdravlje povezano sa eterskim telom kao što je bolest povezana sa astralnim telom, a smrt je povezana sa Ja*. Ovo postaje sve jasnije u duhovnom istraživanju. **Lečenje, vraćanje zdravlja, znači biti u stanju da u eterskom telu stvorimo kontrareakcije na procese koji proizvode bolest i koji dolaze iz astralnog tela. Morate da radite od eterskog tela da parališete sile astralnog tela, a to su procesi koji proizvode bolest.**

Zatim postoji **četvrti** faktor. Ovo je, na neki način, suprotan pol smrti. Moram da istaknem pre svega da možemo da primetimo smrt koja ulazi u ljudsko biće posebno kada je čitava njegova unutrašnja organizacija postala toliko fizička da se nijedan proces ishrane, nijedan istinski efikasan proces ishrane, više ne može uvesti. **Ovo je smrt od starosti. Smrt od starosti je zapravo nesposobnost tela da apsorbuje supstance.** Uopšteno govoreći, ovaj fenomen se ne može u potpunosti posmatrati jer obično ljudsko biće umire od drugih uzroka pre nego što se pojavi, a ne od ovog telesnog nestanka u svom čistom obliku. Ali to je zapravo neuspeh u ishrani. Dakle, suprotni pol smrti je ishrana, a ishranu ljudskog bića možemo povezati sa fizičkim telom.

Fizičko telo = Ishrana

Ove stvari ponovo funkcionišu: proces ishrane koji se odvija u fizičkom telu ponovo radi u eterskom telu i, kao rezultat, takođe ima veze sa procesima lečenja. Ova akcija na etersko telo tada deluje kao reakcija na ono što dolazi iz astralnog tela.

Ono što sam upravo opisao može se direktno posmatrati u životu, ali možemo to proveriti i s druge strane. Ako uzmemo ono što već znamo iz duhovne nauke, ovde moramo podvući crtu:

Ja = Smrt

Astralno telo = bolest

Etersko telo = Zdravlje

Fizičko telo = Ishrana

Jer je odvajanje Ja i astralnog tela tokom sna od fizičkog i eterskog tela potpuno samo za cerebralne i respiratorne organizacije. Ja i astralno telo ostaju u metaboličkom i cirkulatornom čoveku. **Nije sasvim tačno reći da Ja i astralno telo odlaze.** Ispravno se izražava samo ako se kaže da tokom sna Ja i astralno telo napuštaju fizičko i etersko telo moždane organizacije, ali i dalje prodiru u metaboličke i cirkulatorne organizacije. Često sam ranije spominjao ovo. U stvari, to je **transpozicija**. Ova pojava je paralelna sa smenjivanjem dana i noći na zemlji. Jer na celoj zemlji dan i noć ne prolaze u isto vreme. Umesto toga, dan i noć se transponuju u skladu sa uslovima. Ista stvar se dešava sa snom i budnošću kod ljudi. U budnom stanju, fizičko i etersko telo glave i respiratornog organizma su usko povezani sa ja i astralnim telom, *a tokom spavanja, etersko i telesno telo metaboličke i cirkulatorne organizacije su mnogo čvršće povezane sa Ja i astralnom telu nego nakon buđenja.* Ovo je transpozicija, pravi ritmički proces koji se odvija tokom spavanja i budnosti.

Može se reći da tokom spavanja, barem u višoj organizaciji čoveka, astralno telo i Ja odlaze. Međutim, posmatranje može otkriti da astralno telo i ja previše čvrsto stežu glavu i organizme koji dišu. Oni ih previše čvrsto drže, astralno telo to čini zbog svojih sila koje proizvode bolest. Tada je moguće da će se morati poraditi na čoveku da se ovo astralno telo ponovo izbacila iz glave i respiratornih organizacija, razdvajajući ih na određeni način kako bi se vratio normalan odnos. Možemo videti *da se to dešava kada dajemo veoma male količine fosfora i sumpora. Male doze fosfora i sumpora utiču na izbacivanje astralnog tela, koje je postalo previše ukorenjeno u fizičko i etersko telo.* **Sumpor** više deluje na astralno telo, **fosfor** više na Ja. Ja, međutim, kako organizuje celo astralno telo, zapravo deluje u skladu s njim. Ovde možete direktno videti šta se dešava s čovekom kada se pojavi patološko stanje koje se spolja karakteriše dodatnim simptomom: **prejaka sklonost k spavanju**. Dakle, ako se neko mora suočiti sa kompleksom bolesti koji uključuje, između ostalih simptoma, tendenciju pada u **tupa stanja svesti**, mora se raditi sa fosforom i sumporom na način koji sam opisao.

Može se javiti i drugo stanje, u kojem je fokus problema u metaboličkim i cirkulatornim organizmima. Ovo se sastoji od astralnog tela i Ja koji vrlo malo deluju na fizičko telo. Onda morate da kažete ovim članovima: „Molim vas, gospodo, pomerite se još malo. Morate postati aktivniji sa ovom osobom.” U ovom slučaju treba koristiti **preparate od arsena** koji nisu previše razređeni. Oni pomažu *astralnom telu da uđe u fizički organizam.*

Sada ukazujem na način na koji smo prinuđeni da steknemo konkretnu percepciju ljudskog bića. Ako je astralno telo suviše aktivno iznutra i ima previše jak efekat na fizičko telo, moramo koristiti sumpor i fosfor; ako je njegovo dejstvo suviše slabo, pošto smo postali suviše lenji i tako dozvolili eterskom telu da prevlada, pošto nema

dovoljno snaga otpora protiv onoga što deluje odozdo, onda moramo pribeci arsenu kao leku. *Efekat arsena i fosfora i sumpora su polarne suprotnosti.* Sada možemo biti u poziciji da shvatimo da nije dovoljno samo regulisati jedan ili drugi pol, jer nepravilnost u jednom delu ljudskog bića odmah izaziva suprotnu reakciju, a to se nastavlja kao nepravilnost suprotnog tipa u drugi deo. Nepravilnost u gornjem delu čoveka vrlo brzo će se ispoljiti i u donjem delu. Ova harmonija dve nepravilnosti jedna je od najfascinantnijih kliničkih opservacionih studija. To je nepravilna interakcija u kojoj dve aktivnosti ne funkcionišu zajedno: kada je donja sila prejak, gornja sila je preslaba, a kada je gornja sila preslaba, izaziva nižu aktivnost koja je prejak. Ove stvari nisu samo polarne suprotnosti po položaju i pravcu već i, naravno, po intenzitetu. Ova interakcija je komplikovanija kod ljudi. Kada se ovo shvati, shvatamo potrebu da uspostavimo ravnotežu između to dvoje korišćenjem sila dostupnih čoveku. Ovim silama može pomoći dejstvo **antimona**. Mislim da danas obična medicina gotovo ignoriše potpuno antimon, ali deluje na način koji je bio poznat u ranijim vremenima. Ovo danas ljudima više nije u potpunosti razumljivo. Snažni efekti antimona se u suštini prenose direktno na unutrašnji aspekt ljudskog bića. Postoji neka vrsta tačke ravnoteže.

Izuzetno je zanimljivo posmatrati suprotne efekte fosfora, arsena i antimona na ljude. Ono što u spoljašnjem svetu dostigne određeno stanje mirovanja u supstanciji, svoju pravu prirodu ispoljava kada svoju aktivnost razvija u čoveku. Tek tada možete videti šta još živi u njemu. Posmatrano spolja, vidi se samo ono što je kondenzovano u procesu nastajanja. Posmatrajući arsen spolja, čovek zapravo vidi kraj procesa u spoljašnjem svetu čiji se početak vidi u ljudskom biću. *Dakle, nikada ne znate nešto kao supstancu kada to posmatrate u spoljašnjem svetu, a da istovremeno ne znate šta radi u ljudskom organizmu.*

Postoji hemija, ali postoji i „antihemija“. Sama hemija je kao da gledate biće koje ima prednju i pozadinu jednostavno sa strane, sa otpozadi. Ako neko biće ima dve strane, moramo gledati i unapred: samo posmatrajući obe strane zajedno, dobićemo utisak celovitog bića. Ako smo samo posmatrajući je s leđa zaključili šta živi u supstanciji, onda joj moramo pristupiti i s prednje strane, sa stanovišta njenog dejstva na ljudski organizam.

Pored hemije morate da proučite i „antihemiju“. Tek kada ovo dvoje rade zajedno, pojavice se znanje o tome šta je u osnovi svih supstanci.

Preveo

Mr Đorđe Savić,

Pančevo, 2024.